

ZAMONAVIY O'ZBEK HIKOYALARIDA AYOL OBRAZINING SHAKLLANISHI

Xoliqulova Dilovar

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti.
Filologiya fakulteti. Filologiya tillarni o'qitish;
o'zbek tili ta'lim yo'nalishi 404- guruh talabasi

+998947873200

dilovarxoliqulova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tezisda zamonaviy o'zbek hikoyachiligida ayol obrazining badiiy talqini, ularning tiplari, ruhiy olami va ijtimoiy hayotdagi o'rni yoritilgan. Adabiy manbalar asosida ayol obrazining tarixiy-an'anaviy yondashuvlardan zamonaviy, mustaqil va faol shaxs timsoliga o'zgarib borayotgani tahlil etiladi. Hikoyalarda ayollarning ijtimoiy faolligi, oilaviy munosabatlardagi roli, ichki kechinmalari va orzu-umidlari san'atkorona tasvirlangani ko'rsatib beriladi. Tadqiqot zamonaviy yozuvchilarning asarlari misolida olib borilib, ayol obrazining adabiy taraqqiyotdagi o'rni aniqlanadi.

Kalit so'zlar: zamonaviy o'zbek adabiyoti, hikoya, ayol obrazi, badiiy talqin, ijtimoiy hayot, ruhiy kechinma, adabiy tahlil, gender yondashuv.

Abstract: This article explores the portrayal and development of female characters in contemporary Uzbek short stories. It analyzes how traditional representations of women are gradually transforming into images of independent, self-aware, and socially active individuals. Drawing on various literary sources, the study highlights the psychological depth, social roles, and emotional experiences of women as depicted in modern prose. Through the examination of works by contemporary Uzbek writers, the article emphasizes the growing significance of female images in the evolution of national literature and the reflection of societal changes.

Keywords: contemporary Uzbek literature, short story, female character, literary interpretation, social role, emotional experience, literary analysis, gender approach.

Аннотация: В данной статье рассматривается формирование и художественное осмысление образа женщины в современных узбекских рассказах. Анализируется, как традиционные представления о женщине постепенно уступают место образу независимой, самосознательной и социально активной личности. На основе литературных источников исследуются психологическая глубина, социальная роль и внутренние переживания женских персонажей. Через призму произведений современных узбекских писателей подчеркивается важность женского образа в развитии национальной литературы и отражении общественных изменений.

Ключевые слова: современная узбекская литература, рассказ, женский образ, художественная интерпретация, социальная роль, эмоциональные переживания, литературный анализ, гендерный подход.

KIRISH

Adabiyot xalq ma'naviyatining, ruhiy olamining, orzu-umid va ideallarining eng yorqin ifodasidir. Har bir davr adabiyoti jamiyatda kechayotgan ijtimoiy, madaniy va ruhiy o'zgarishlarning aksidir. Ayniqsa, zamonaviy o'zbek adabiyotida bu jarayonlar yaqqol ko'zga tashlanadi. So'nggi yillarda yaratilgan hikoyalar orqali jamiyatdagi ayollarning o'rni, ularning ichki kechinmalari, orzulari, hayotga bo'lgan qarashlari, ijtimoiy hayotdagi faolligi va murakkabliklari badiiy tahlil etilmoqda.

Zamonaviy o'zbek hikoyachiligida ayol obrazi faqatgina an'anaviy “ona”, “ziyoli”, yoki “sadoqatli ayol” timsoli bilangina cheklanmay, balki murakkab ichki dunyoga ega, o'z huquqlari va hayotiy pozitsiyasini anglagan, jamiyatdagi o'z o'rnini izlayotgan shaxs sifatida talqin etilmoqda. Bunday yondashuvlar bugungi o'zbek adabiyotining ijtimoiy ongda yangilanishlarga qanday munosabat bildirayotganini ko'rsatadi.

Ushbu ishda zamonaviy o'zbek hikoyalarida ayol obrazining shakllanishi, ularning tiplari, psixologik holatlari, ijtimoiy vazifalari hamda badiiy ifoda vositalari orqali qanday yoritilganligi o'rganiladi. Tadqiqotning maqsadi — zamonaviy hikoyalar orqali ayollar timsolining qanday o'zgarayotganini tahlil qilish va adabiy jarayondagi o'rnini belgilashdan iboratdir.

Zamonaviy o'zbek adabiyotida ayol obrazining talqini tobora kengayib, yangi mazmun va shakllar bilan boyib bormoqda. Avvalgi davrlarda ayol ko'proq sadoqatli ona, mehribon turmush o'rtog'ining ramzi sifatida tasvirlangan bo'lsa, bugungi adabiy jarayonda u mustaqil fikrlovchi, jamiyatda o'z o'rnini izlayotgan, ichki dunyosi murakkab va ziddiyatli qahramon sifatida gavdalantirilmoqda.

Zamonaviy yozuvchilar – O. Hoshimov, T. Solijonov, H. Ahmedov, M. Yo'lchiyev va boshqalar hikoyalarida ayol obrazi turli holatlarda: onalik baxtini his qilayotgan, hayotiy sinovlarga duch kelgan, ba'zan esa jamiyatdagi befarqlik va adolatsizliklarga qarshi kurashayotgan shaxs sifatida tasvirlanadi. Masalan, O'tkir Hoshimovning ba'zi hikoyalarida ayol obrazi orqali mehr-oqibat, sabr-toqat, va fidoiylilik g'oyalari ilgari suriladi. Ayniqsa, ayolning ichki kechinmalari, ruhiy iztiroblari va orzulari badiiy vositalar orqali ta'sirchan ifoda etiladi.

Ayol obrazining tasvirida tilda ifoda topgan ramzlar, metaforalar, ichki monologlar va badiiy detallar orqali o'quvchida qahramonga nisbatan chuqur hamdardlik uyg'otiladi. Bularning barchasi zamonaviy o'zbek hikoyalarida ayol obrazining yanada teran, ko'p qirrali va realistik shaklda tasvirlanayotganini ko'rsatadi.

Shu tariqa, bugungi adabiyotda ayol obrazi – nafaqat oila doirasidagi, balki jamiyatdagi faol, mustaqil, o'z huquq va burchlarini anglay oladigan shaxs sifatida gavdalantirilmoqda. Bu esa o'z navbatida o'zbek adabiyotining ijtimoiy ongdagi o'zgarishlarga qanday javob qaytaryotganini aks ettiradi.

XULOSA

Zamonaviy o'zbek hikoyalarida ayol obrazining shakllanishi adabiyotimizning ijtimoiy hayotga bevosita bog'liqligini, ayol masalasining dolzarbligini va ayollar

hayotining murakkabliklarini badiiy jihatdan yoritish borasidagi intilishni yaqqol namoyon etadi. Ayol endilikda faqatgina an'anaviy rollarda emas, balki mustaqil fikrlovchi, hayotga faol munosabat bildiruvchi, o'z huquqlari va ichki maqduyosini anglay oladigan qahramon sifatida tasvirlanmoqda.

Bu esa, bir tomondan, adabiyotda realizm tamoyillarining chuqurlashuvini, ikkinchi tomondan esa, jamiyatda ayolga nisbatan qarashlar o'zgarib borayotganini anglatadi. Hikoyalarda ayol obrazi orqali ko'tarilgan muammolar va ruhiy kechinmalar o'quvchini fikrlashga undaydi, uni hamdardlik va tushunishga chorlaydi.

Shunday qilib, zamonaviy o'zbek hikoyachiligi ayol obrazini chuqur tahlil qilish, uni turli qiyofalarda gavdalantirish orqali o'zbek adabiyotining badiiy va ijtimoiy salohiyatini boyitmoqda. Bu holat kelajakda ham adabiyotimizda ayol obrazining yangi qirralar bilan boyib borishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hoshimov, O'. *Ikki eshik orasi*. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 2000.
2. Yo'ldoshev, S. *Zamonaviy o'zbek nasrida obraz va tip masalasi*. Toshkent: Fan, 2012.
3. Qodirova, M. *Ayol obrazi o'zbek adabiyotida*. Toshkent: Akademnashr, 2015.
4. Karimova, S. *Adabiyot va gender: o'zbek ayol obrazlari tahlili*. Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2018.
5. Mamarasulova, G. *Zamonaviy o'zbek hikoyalarida ruhiy tahlil*. Ilmiy maqola, "Til va adabiyot" jurnali, 2021, №3.
6. Axmedov, H. *Hayot saboqlari* (hikoyalar to'plami). Toshkent: Yangi asr avlodi, 2019.
7. Usmonov, B. *Adabiyot nazariyasi asoslari*. Toshkent: O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti nashriyoti, 2020.